

УДК 37.091.398:004.773.7(410+430+44+73)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-2-55>

Тетяна ШВЕЦЬ,
orcid.org/0000-0002-9713-7817
кандидат педагогічних наук,
заступник директора з науково-методичної роботи
Приватної школи «Афіни»
(Київ, Україна) *taniteshvets@gmail.com*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОНЛАЙН ТЬЮТОРИНГУ В СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовані зарубіжні моделі впровадження онлайн тьюторингу у закладах загальної середньої освіти. Автор надає характеристику онлайн тьюторингу у Великобританії, Німеччині, Франції та США. У статті використані наступні методи дослідження: вивчення, аналіз та узагальнення науково-педагогічних джерел з метою висвітлення основних моделей онлайн тьюторингу в закладах середньої освіти.

Автором розглянута британська п'ятикрокова модель онлайн тьюторингу, яка заснована на конструктивістській теорії навчання та на практико-орієнтованому навчанні. Також у статті висвітлено ролі онлайн тьютора у системі дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти зарубіжних країн. Автор зауважує, що ролі онлайн тьютора залежать від специфіки організації дистанційного навчання у закладі загальної середньої освіти чи закладі додаткової освіти. У статті розглянуті особливості діяльності онлайн тьютора в залежності від країни та подані відмінні та подібні риси. Окрім того, автор також звертає увагу на спільне та відмінне у роботі тьютора в системі традиційного навчання та системі дистанційного навчання.

У статті проаналізовані типи онлайн тьюторингу та функції онлайн тьютора, що відповідають кожному типу, а саме: діагностична, навчальна, проєктувальна, організаційно-комунікативна, мотиваційна, інформаційно-змістовна, рефлексивна та консультативна. Автором звернено увагу на академічну та неакадемічну підтримку учнів в системі дистанційного навчання. Академічна підтримка стосується спрямованості діяльності онлайн тьютора на подолання перешкод у навчанні допомозі у поглибленні знань в певній предметній галузі. У статті зазначено, що сьогодні онлайн тьютори все частіше звертають увагу на неакадемічну підтримку учнів, що сприяють розвитку в учнів особистісних та соціальних компетентностей.

Ключові слова: онлайн тьюторинг, дидактичний тьюторинг, онлайн тьютор, тьюторська підтримка, функції тьютора, ролі тьютора, модель тьюторингу.

Tetiana SHVETS,
orcid.org/0000-0002-9713-7817
Candidate of Pedagogical Sciences,
Deputy Director for Scientific and Methodological
Work of the Private School «Athens»
(Kyiv, Ukraine) *taniteshvets@gmail.com*

FOREIGN EXPERIENCE OF ONLINE TUTORING IN THE SECONDARY EDUCATION SYSTEM

The article analyzes foreign models of implementation of online tutoring in institutions of general secondary education. The author provides a description of online tutoring in the UK, Germany, France and the USA. The following research methods are used in the article: study, analysis and generalization of scientific and pedagogical sources in order to highlight the main models of online tutoring in secondary education institutions.

The author considers the British five-step model of online tutoring, which is based on the constructivist theory of learning and practice-oriented learning. The article also highlights the role of an online tutor in the distance learning system in general secondary education institutions of foreign countries. The author notes that the roles of an online tutor depend on the specifics of the organization of distance learning in an institution of general secondary education or an institution of additional education. The article examines the peculiarities of online tutor activity depending on the country and presents distinctive and similar features. In addition, the author also draws attention to the common and different aspects of the tutor's work in the traditional education system and the distance education system.

The article analyzes the types of online tutoring and the functions of an online tutor corresponding to each type, namely: diagnostic, educational, projective, organizational-communicative, motivational, informational-content, reflective and consultative. The author draws attention to the academic and non-academic support of students in the distance learning system. Academic support refers to the focus of the online tutor's activities on overcoming obstacles in learning, helping to deepen knowledge in a certain subject area. The article states that today online tutors increasingly pay attention to non-academic support of students, which contribute to the development of students.

Key words: online tutoring, didactic tutoring, online tutor, tutor support, tutor functions, tutor roles, tutoring model.

Постановка проблеми. Сьогодні основними освітніми трендами, окрім навчання впродовж життя, визнаються наступні: навчання на основі компетенцій, які необхідно постійно конкретизувати; навчання через практику; проблемне навчання; самостійне навчання; конструктивістське навчання; сприяння ініціативності, самооцінці, відповідальності, особистій прихильності, добровільності; розширення прав та можливостей, інновацій, автономії; лідерство – один з ключових аспектів якості систем освіти, зокрема в управлінні школою, а також у реалізації інновацій, які здійснюються не завдяки прийнятому закону, а за ініціативою вчителів або керівництва школи; змішане навчання; освіта без стін; персоналізоване навчання; виховання позитивних рис характеру (Chesser, 2013).

Усі вищезазначені тенденції вирішуються за рахунок індивідуалізації в освіті, однією з технологій якої є тьюторинг. Актуальність тьюторингу обумовлена сучасними тенденціями розвитку в освіті: демократизацією, що визначає напрям змін у школі як гуманної, демократичної, особисто орієнтованої; інтеграцією, яка реалізується на кількох рівнях – від зближення принципів освіти різних країн до метапредметного підходу на рівні школи; цифровізацією, що передбачає розвиток дистанційного навчання; гуманізацією, яка спрямована на становлення здатної до саморозвитку особистості, розкритті та розвитку потенціалу кожної дитини. У світовому досвіді дистанційне навчання розглядається як найефективніший засіб забезпечення безперервної освіти, шлях до її демократизації, гуманізації та варіативності, що й було підтверджено під час масового переходу закладів освіти до дистанційного навчання під час пандемії COVID – 19. Все це призводить до зміни ролей педагогів, що відбивається на змінах у взаємовідносинах між тими, хто навчається та тими, хто здійснює педагогічну, психологічну та інші види підтримки навчального процесу. Таким чином, посилюється роль тьюторів, наставників, консультантів. Суттєвим джерелом інноваційних змін у вітчизняній освіті є ґрунтовний аналіз зарубіжного досвіду реалізації тьюторської підтримки у системі дистанційного навчання, осмислення та впровадження нових форм організації навчання, а також опанування педагогами ролі тьютора як наставника та консультанта.

Аналіз досліджень. Проблематика тьюторської підтримки в системі середньої освіти розглядається вітчизняними та зарубіжними науковцями. Тьюторинг у системі дистанційного навчання досліджується Т. Гарбузой, Т. Койче-

вою, В. Кухаренком, В. Смікал та ін., які розглядають проблеми підготовки викладачів до тьюторської діяльності, роль тьютора в змішаному та дистанційному навчанні, компетенції тьютора у дистанційному навчанні тощо. Серед зарубіжних наукових розвідок варто зазначити О. Сімпсона (Simpson O.), М. Нунса (Nunes M.), Д. Хокріджа (Hawkridge D.), які досліджували питання тьюторської підтримки в дистанційному навчанні. Фундаментальні праці щодо тьюторингу належать зарубіжним науковцям, а саме: Д. Вуду (D. Wood), К. Топпінг (K. Topping), Д. Палфрейману (D. Palfreyman), М. Моп (M. Moore).

Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду онлайн тьюторської підтримки в системі дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. В останні десятиліття дистанційне навчання набуває все більшого розвитку: у Великій Британії, Іспанії, Німеччині, Норвегії, США, Канаді, Японії та ін. У середині ХХ ст. розвиток дистанційного навчання призвів до появи Відкритого Університету (Open University) у Великій Британії, у якому було закладено основи онлайн тьюторингу та роботи онлайн тьютора, що у подальшому було реалізовано не лише у сфері вищої освіти, а й середньої в тому числі. На початку 2000-х років британськими вченими було розроблено п'ятикрокову модель онлайн тьюторингу (Hawkridge, 2010; Simpson, 2012; Sekret, 2019), яка заснована на конструктивістській теорії навчання та на практико-орієнтованому навчанні:

I крок – знайомство тьютора з учнями, яке відбувається індивідуально (face-to-face), створення доброзичливих взаємовідносин визначення мотивації учнів до завершення обраного курсу.

II крок – онлайн соціалізація. Тьютори радять учням літературу для самостійного опрацювання, правила опрацювання джерел.

III крок – онлайн дискусії (тьютора і тьюторанта, учнів з учнями, учнів із викладачами) з проблематики курсу.

IV крок – конструювання власне знань учнів. Метою тьютора є допомога учню навчитися вчитися, розуміти теоретичний матеріал, який критично осмислюється учнями і на основі якого вибудовуються особисті освітні сенси учня.

V крок – усвідомлене онлайн навчання учнів.

Не усі учні здатні дійти до четвертого та п'ятого кроків. Важливими, на думку експертів, є підтримка їх у власному освітньому просуванні, підтримка мотивації, організація онлайн тьютором рефлексивних занять, онлайн конференцій

для обміну думками для заохочення до подальших досліджень.

Щодо ролі онлайн тьютора, то науковці Великої Британії виділяють наступні: тренер, лідер, модератор, фасилітатор, мотиватор, наставник, посередник. Сьогодні загальноприйнятими у науково-педагогічному середовищі є чотири основні ролі тьютора (Patrick, 2013):

1) Педагогічна роль – основна. Тьютор використовує запитання для ініціювання дискусії навколо певних концепцій, скерування дискусій для залучення студентів до активного та продуктивного обговорення проблемних питань. Окрім наукових дискусій, тьютор також ініціює дискусії навколо життєво важливих питань.

2) Соціальна роль, що передбачає створення дружнього та комфортного віртуального соціального середовища, у якому учні чи студенти відчувають, що навчання можливе. Деякі фахівці вважають соціальну роль однією із ключових факторів успіху в онлайн навчанні. У цьому контексті онлайн тьютори відповідають за: гарантування можливостей учням/студентам бути представленими; заохочення пасивних та є небагатослівних учнів/студентів до участі в дискусіях; забезпечення належного спілкування, що враховує культурні та етнічні відмінності учнів; сприяння інтерактивності між ними; утримання правил поведінки в онлайн середовищі, відповідно до мережевого етикету.

3) Організаційна роль, що включає встановлення цілей навчання; складання розкладу навчальної діяльності; складання розкладу навчальних дій і завдань; роз'яснення процедурних правил і норм прийняття рішень. Ця роль також включає: заохочення учасників бути чіткими, відповідати на запитання учасників, бути толерантними, стежити за ходом дискусій та бути активними, заохочувати до завершення навчання.

4) Технічна роль, яка передбачає компетентність онлайн тьютора у роботі з ІКТ-системами та програмним забезпеченням, що складають середовище електронного навчання. Крім того, ця роль включає підтримку студентів, надаючи технічні вказівки щодо усунення технічних проблем, забезпечуючи час для використання систем ІКТ та заохочуючи взаємонавчання.

Розвиток системи дистанційного навчання у Німеччині призвів до появи позицій е-тьютора – тьютор електронного навчання (E-Learning-Tutoren) та тьютора онлайн-навчання. Основними їх завданнями є допомога у засвоєнні нового навчального матеріалу з метою досягнення навчальних цілей учнів. Звертаючись до

онлайн тьюторингу, то у німецькій науковій літературі можна зустріти різні тлумачення ролі тьютора в онлайн середовищі: лідер, модератор, фасилітатор, мотиватор, наставник, посередник і координатор. Однак, як свідчить аналіз літератури, більшість дослідників сходяться на точці зору, яка визначає онлайн тьютора як академічного наставника та зазначають чотири провідні функції його діяльності: педагогічна, яка включає в себе завдання відкриття та керівництва дискусією; соціальна, що передбачає створення комфортного та дружнього освітнього середовища; організаційна, яка окрім звичайних організаційних моментів також передбачає встановлення індивідуальних цілей для їх досягнення; технічна функція, яка включає компетентність тьютора в сфері ІКТ (Salmon, 2015).

У Франції у дистанційному навчанні присутні тьютори-посередники (тьюторат), які працюють індивідуально або з невеликою групою учнів. Відповідно тверджень французьких дослідників, тьюторинг у дистанційному навчанні здійснюється шляхом втручання у процес навчання: з ініціативи суб'єкта супроводу (проактивне втручання) після отримання інформації стосовно навчання учня (наприклад, після аналізу виконаних учнем робіт, після спілкування зі учнями тощо), з ініціативи тьютора, як реакція на прохання про надання допомоги самого учня (реактивне втручання) (Дуніна, 2012). У дистанційному навчанні французькі дослідники виділяють наступні функції тьютора: метакогнітивну, організаційну, мотиваційну та техніко-адміністративну. На їх думку тьютор повинен працювати за допомогою проблемних питань, допомагати у структуруванні навчального контенту, вмінню аналізувати та критично мислити (Quintin, 2008).

Поширеною практикою надання тьюторських послуг у США є онлайн тьюторинг. Онлайн тьютори працюють індивідуально або в малих групах. Існує кілька видів втручання в онлайн навчанні: епізодичне втручання (occasional guidance), повномасштабне проєктування та підтримка усього навчального процесу (full scale design and support). Від цього залежать і ролі онлайн тьюторів: тактичні тьютори (tactical tutors) вступають у взаємодію у критичні моменти, коли необхідна допомога у відновленні порядку діяльності, відсутності прогресу. Стратегічні тьютори (strategic tutors) здійснюють планування тьюторського процесу та визначають його перебіг, кількість учнів у групі (tutee group), здійснюють індивідуальний підбір учасників групи за певними характеристиками (Salvin, 1990).

Тьютор, який працює в онлайн середовищі, орієнтований на вмотивованого та самостійного учня. Тому й практика тьюторської підтримки відрізняється дещо від тьюторських практик у традиційному освітньому середовищі. Основне завдання онлайн тьютора у США полягає на заохоченні учнів у досягненні їх освітніх цілей, консультуванні з приводу онлайн курсів, допомозі у вирішенні проблем роботи з платформою тощо. Тьютор також мусить бути обізнаний у методиці проведення онлайн тьюторіалів та може супроводжувати як міні-групу, так й працювати індивідуально. Але інші завдання тьютора досить схожі з тьютором, який працює у традиційній системі: визначення потреб учня, його здібностей, інтересів, ресурсів; допомога у плануванні визначених підопічним цілей; підтримка у їх досягненні; ведення діалогу та налагодження довірливих взаємовідносин; включення учнів в активну самостійну навчальну та пізнавальну діяльність; відслідковування прогресу учнів; спонукання підопічних до саморефлексії.

В США онлайн тьюторинг представлений кількома типами (Virtual Schools in the U.S., 2019)

– додаткове навчання (Supplemental Instruction (SI)). Це регулярні заняття під керівництвом тьютора, які є додатковими, відкритими для всіх учнів школи та мають на меті отримання більш глибокого розуміння ключових понять обраної предметної області;

– інтегрований тьюторинг (Embedded Tutoring), коли тьютор відвідує певні навчальні заняття, для допомоги залучення учнів до дискусій, а також є посередником між учнями та шкільною адміністрацією, організовує індивідуальні тьюторіали або в малих групах з учнями, які потребують додаткової підтримки у навчанні. Такі тьютори не ж помічниками учителя, вони не мають права запроваджувати правила класу, проводити заняття тощо;

– допомога в написанні есе (Writing Help) передбачає підтримку тьютора учню у виконанні завдань, що передбачають написання творів, наукових есе та полягає у проведенні тьюторіалів, під час яких тьютор стимулює самостійне мислення учня, вміння пошуку інформації та генерування ідей, а також оформленню власних думок;

– предметний тьюторинг (Subject Tutoring), що є передбачає допомогу у подоланні прогалин у навчанні.

Як зауважують науковці, підтримка учнів в дистанційному навчанні має два різновиди: академічна (academic) та неакадемічна (non-academic), де академічна підтримка пов'язана з навчанням: допомога у розвитку загальних навичок само-

стійного навчання, відслідковування прогресу у навчанні, мотивування до навчання, розширення освітніх кордонів, тобто вихід за межі навчальної програми; неакадемічна підтримка – це допомога учню у емоційних та організаційних аспектах навчання: практична допомога у пошуках програм та курсів, консультування щодо подальшої освіти, надання зворотного зв'язку щодо розвитку здібностей та особистісно-соціальних навичок (Quintin, 2008: 14-18).

Онлайн тьюторинг також представлений приватним тьюторингом, що є одним з видів репетиторської послуги та академічним, якщо тьютором виступає вчитель школи. На думку науковців (Effective Practices for Online Tutoring, 2019) ролі тьютора визначаються специфікою організації дистанційного навчання та можуть бути такими:

– тренер, що забезпечує підсилену і прискорену підготовку перед іспитами;

– фасилітатор, що стимулює та скеровує процес самостійного пошуку інформації та спільної діяльності учнів, підтримує прагнення до самореалізації, самовдосконалення та саморозвитку;

– модератор, що встановлює контакт з учнями, вводить їх в освітнє середовище, стежить за виконанням встановлених правил і норм;

– наставник, що готує інструкції, настанови, вказівки, пропозиції;

– консультант, що дає поради, інформує, рекомендує, звертає увагу;

– мотиватор, що пояснює, аргументує, підтримує мотивацію учня, спонукає, стимулює;

– проектувальник, що планує, моделює, проектує, в тому числі індивідуальну освітню траєкторію учня;

– контролер, що моніторить академічну успішність учнів та надає їм зворотний зв'язок.

Усі ці ролі тьютора можна об'єднати у три категорії: академічну, соціальну та організаційну. Найважливішою є академічна роль тьютора – заохочення та залучення учасників до дискусій, до вирішення проблемних навчальних, а також життєвих питань, що сприяє зростанню їх зацікавленості у навчанні. Не менш важливою є соціальна роль - передбачає створення дружнього та комфортного соціального середовища, в якому учасники відчують, що вони здатні навчатися. У цьому контексті онлайн тьютори відповідають за: гарантування можливостей учасникам бути почутими; виявлення мовчазних учасників та спонукання їх до участі в дискусіях; забезпечення належного спілкування; мінімізацію неприйнятної поведінки; сприяння інтерактивності між учасниками. Організаційні ролі тьютора спрямо-

вані на складання розкладу та проведення консультацій, роз'яснення процедур, норм та правил, складання планів.

Онлайн тьюторинг відбувається у синхронному режимі, коли час тьюторіалу співпадає у тьютора і підопічного та асинхронним, коли тьюторант та тьютор спілкуються між собою письмово та/або за допомогою аудіо та відео повідомлень через електронну пошту і месенджери. Зарубіжні науковці (Effective Practices for Online Tutoring, 2019; Hawkrigde, 2010; Patrick, 2013; Moore, 2007; Salmon, 2015; Simpson, 2012; Sekret, 2019; Quintin, 2008) основними завданнями онлайн тьютора в закладах загальної середньої освіти вважають наступні:

- 1) вміння вибудовувати добрі стосунки, засновані на довірі та повазі, які можуть стати моделлю спілкування з іншими людьми для підопічного;
- 2) допомагати учням ставати більш організованими та спонукати їх до рефлексії над власним розвитком, сенсом діяльності, освітніми виборами;
- 3) стимулювати до самостійного навчання, ставлячи для цього певні вимоги;
- 4) допомагати учням зрозуміти нові знання, можливості, виклики, підтримувати їх власною рефлексією і розумінням самих себе;
- 5) допомагати завершувати дії, визначати та ставити нові цілі;
- 6) допомагати в узагальненні отриманого досвіду, аби на цій базі учень зміг будувати щось надалі, наприклад, план подальшої освіти.

Онлайн тьюторська підтримка хоча і не може цілком замінити живе спілкування, але, завдяки добре організованому та спланованому регулярним зустрічам тьютора з підопічними - тьюторіалам, постійному зворотному зв'язку, здатна покращити вмотивованість до навчання. Визначаючи роль тьютора у дистанційній підтримці учнів варто зауважити на очікуваннях дітей та їх батьків, що були визначені під час опитування батьків польських шкіл в умовах запровадження дистанційного навчання під час пандемії COVID-19. Ці очікування стосуються трьох основних сфер: організаційної, міжособистісної комунікації та професійної. Важливими є наступні очікування та відповідні дії тьютора:

- 1) наявність чіткого розкладу зустрічей тьютора з підопічними;
- 2) відоме заздалегідь, доступне та зрозуміле інформаційно-технічне забезпечення комунікації;
- 3) частота та форми надання зворотного зв'язку, позитивна мотивація;
- 4) визначені правила спілкування та взаємодії на онлайн зустрічах;

5) структуровані та сплановані онлайн зустрічі тьютора з підопічними;

6) визначення питань, з якими можна звернутися до тьютора;

7) здатність тьютора працювати в межах вирішення проблем;

8) реалізація індивідуального підходу тьютора до підопічних;

9) доброзичливе ставлення, почуття гумору, терпіння, розуміння з боку тьютора;

10) гнучкість, вміння йти на компроміс та попереджати конфліктні ситуації.

Підводячи підсумки аналізу онлайн тьюторингу, можемо виокремити наступні функції онлайн тьютора:

– діагностична, що передбачає визначення індивідуальних особливостей учня (психолого-фізіологічні, стиль навчання, вмотивованості до навчання, навчальний досвід, здібності, інтереси, сильні і слабкі сторони), знань, вмінь, навичок учня;

– навчальна, що спрямована на поглиблення знань та розвиток навичок вміння вчитися;

– проєктувальна, що включає діяльність із цілепокладання та розробки індивідуального освітнього плану реалізації цілей, задач;

– організаційно-комунікативна, що полягає в організації тьюторіалів, забезпеченні суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин тьютор-тьюторант, налагодженні позитивної, довірливої, сповненої взаємоповаги комунікації;

– мотиваційна передбачає підтримку залученості учня у навчання, стимулювання академічних поступів тьюторанта, розвиток в учнів установки на самостійну продуктивну діяльність;

– інформаційно-змістовна передбачає знання тьютором свого предмету, сучасних педагогічних та тьюторських технологій, знання освітніх стандартів країни;

– моніторингова передбачає відслідковування академічних результатів учнів, їх фіксація та надання тьюторантами зворотного зв'язку усного чи письмового на різних етапах реалізації індивідуального освітнього плану;

– рефлексивна передбачає аналіз навчальних результатів учнів з метою коригування їх індивідуальних освітніх планів;

– консультативна функція включає допомогу у вирішенні навчальних чи особистих проблем, підтримку у самовизначенні, профорієнтації тощо.

Висновки. Отже, онлайн тьюторинг може бути представлений як приватна академічна підтримка, як шкільна послуга, як організація дистанційної системи навчання і може відбуватися як індивіду-

ально, так і в малих групах. Між цими типами може існувати часткове збігання щодо організації, розміру пар/груп та методик проведення. Основним в онлайн тьюторингу є спрямованість на досягнення академічної успішності учнів, подоланню перешкод у навчанні, допомога у поглибленні знань в

певній предметній галузі. Останнім часом онлайн тьюторинг окрім академічної спрямованості включає у себе процеси, що сприяють розвитку в учнів особистісних та соціальних вмінь: комунікативних, співпраці, критичного мислення, вирішення проблем та самостійного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дунина І.М. Функції тьютора в дистанційному навчанні Франції. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 3. С. 3-7.
2. Chesser L. Modern Trends In Education: 50 Different Approaches To Learning. URL: <https://www.teachthought.com/pedagogy/modern-trends-in-education/> (дата звернення: 03.07.2022)
3. Effective Practices for Online Tutoring. The Academic Senate for Community Colleges, 2019. URL: [https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20\(1\)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20\(1\).pdf](https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20(1)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20(1).pdf) (дата звернення 25.04.2022).
4. Hawkrige D., Wheeler M. Tutoring at a Distance, Online Tutoring and Tutoring in Second Life. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, n. 1. 2010. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ911752>
5. Mean What You Say: Defining and Integrating Personalized, Blended and Competency Education. Patrick S., Kennedy K., Powell A. The International Association for K-12 Online Learning. 2013. 37 p.
6. Moore M. Distance education: a system view. Lawrence Erlbaum Associates, Inc., USA, 2007. 368 p.
7. Nunes M. B., McPherson M. The Role of Tutors as an Integral Part of Online Learning Support. Third EDEN Research Workshop, Oldenburg, Germany, 2004. URL: https://eprints.whiterose.ac.uk/999/1/Maggie_MsP.html (дата звернення: 10.07.2022)
8. Salmon, G., Ross, B., Pechenkina, E., Chase, A. M. The space for social media in structured online learning. *Research in Learning Technology*, 2015, № 23. <https://doi.org/10.3402/rlt.v23.28507>.
9. Salvin R. E. Cooperative learning: Theory, research, and practice. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1990. 194 p.
10. Simpson O. Supporting Students for Success in Online and Distance Education: Third Edition (1st ed.). Routledge, 2012. 297 p.
11. Sekret, I., Durmus, S., Gurer, M.D., Curaoglu, O. From Face-to-Face Teaching to Online Tutoring: Challenges, Solutions and Perspectives. In: Smyrnova-Trybulska, E., Kommers, P., Morze, N., Malach, J. (eds) *Universities in the Networked Society. Critical Studies of Education*, 2019. vol 10.
12. Quintin J.-J. Accompagnement tutorial d'une formation collective via Internet. Analyse des effets de cinq modalités d'intervention tutorale sur l'apprentissage en groupes restreints: Doctorat de Sciences de l'Éducation. Grenoble: Université Stendhal, 2008. 368 p.
13. Virtual Schools in the U.S. National Education Policy Center. School of Education, University of Colorado Boulde. 2019. 125 p.

REFERENCES

1. Dunina I.M. (2012) Funktsii tiutora v dystantsiinomu navchanni Frantsii [Tutor functions in distance learning in France]. *Naukovyi visnyk Donbasu*. 2012. № 3. S. 3 -7. [in Ukrainian]
2. Chesser L. (2013) Modern Trends In Education: 50 Different Approaches To Learning. URL: <https://www.teachthought.com/pedagogy/modern-trends-in-education/> (data zvernennia: 03.07.2022)
3. Effective Practices for Online Tutoring. (2019) The Academic Senate for Community Colleges. URL: [https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20\(1\)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20\(1\).pdf](https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20(1)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20(1).pdf) (data zvernennia: 25.04.2022).
4. Hawkrige D., Wheeler M. (2010) Tutoring at a Distance, Online Tutoring and Tutoring in Second Life. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, n.1. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ911752> (data zvernennia: 03.08.2022)
5. Mean What You Say: Defining and Integrating Personalized, Blended and Competency Education. Patrick S., Kennedy K., Powell A. (2013). The International Association for K-12 Online Learning. 37 p.
6. Moore M. (2007) Distance education: a system view. Lawrence Erlbaum Associates, Inc., USA. 368 p.
7. Nunes M. B., McPherson M. (2004) The Role of Tutors as an Integral Part of Online Learning Support. Third EDEN Research Workshop, Oldenburg, Germany. URL: https://eprints.whiterose.ac.uk/999/1/Maggie_MsP.html (data zvernennia: 10.07.2022).
8. Salmon G., Ross B., Pechenkina E., Chase A. M. (2015) The space for social media in structured online learning. *Research in Learning Technology*. <https://doi.org/10.3402/rlt.v23.28507>.
9. Salvin R. E. (1990) Cooperative learning: Theory, research, and practice. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. 194 p.
10. Simpson O. (2012) Supporting Students for Success in Online and Distance Education: Third Edition (1st ed.). Routledge. 297 p.
11. Sekret, I., Durmus, S., Gurer, M.D., Curaoglu, O. (2019) From Face-to-Face Teaching to Online Tutoring: Challenges, Solutions and Perspectives. In: Smyrnova-Trybulska, E., Kommers, P., Morze, N., Malach, J. (eds) *Universities in the Networked Society. Critical Studies of Education*, vol. 10.
12. Quintin J.-J. (2008) Accompagnement tutorial d'une formation collective via Internet. Analyse des effets de cinq modalités d'intervention tutorale sur l'apprentissage en groupes restreints: [Tutoring support for collective training via the Internet. Analysis of the effects of five tutoring intervention methods on learning in small groups] Doctorat de Sciences de l'Éducation. Grenoble: Université Stendhal. 368 p. [in France].
13. Virtual Schools in the U.S. (2019) National Education Policy Center. School of Education, University of Colorado Boulde. 125 p.